

Ενότητα 9^η:

Αρχή της ισότητας: ειδικές μορφές

Λίνα Παπαδοπούλου

Επ. Καθηγήτρια Συνταγματικού Δικαίου

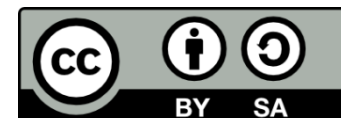

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

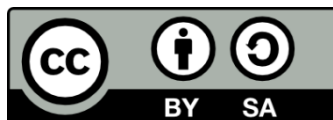
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

- Ισότητα των δύο φύλων (αρ. 4 παρ. 2 Σ.)
- Ισότητα στα δημόσια βάρη (αρ. 4 παρ. 5 Σ.)
- Ισότητα στη στρατολογική υποχρέωση (αρ. 4 παρ. 6 Σ.)
- Ισότητα στην αμοιβή για εργασία (αρ. 22 παρ. 1 εδ. β' Σ.)
- Ίση πρόσβαση στις δημόσιες θέσεις (αρ. 4 παρ. 4 Σ.)

Σκοποί ενότητας

Σε συνέχεια της μελέτης της γενικής αρχής της ισότητας, ερευνώνται σε βάθος οι ειδικότερες πτυχές της αρχής οι οποίες βρίσκουν συνταγματική θεμελίωση (παρ. 2-6 του αρ. 4 και παρ. 1 του αρ. 22), διακρινόμενες από τη γενική μορφή της ισότητας που κατοχυρώνεται στην παρ. 1 του αρ. 4 Σ.

1. Ισότητα των φύλων (αρ. 4 παρ. 2 Σ.)

Συνταγματικό και νομοθετικό πλαίσιο:

- αρ. 4 παρ. 2 Σ.
- αρ. 116 παρ. 1 και 2 Σ.
- αρ. 141 ΣΛΕΕ
- Οδηγία 76/207/ΕΟΚ

(συνέχεια)

Φορείς και αποδέκτες

Φορείς: μόνο ημεδαποί και ενωσιακοί αλλοδαποί

Αποδέκτες: τόσο το κράτος όσο και οι ιδιώτες

(συνέχεια)

Διαφοροποίηση από τη γενική αρχή της ισότητας:

- Ως προς τις έννομες συνέπειες: ισότητα δημιουργική, που συνεπάγεται δικαιώματα και υποχρεώσεις, απευθυνόμενη και στη δικαστική λειτουργία
- Ως προς το περιεχόμενο: θετική και αρνητική όψη, καθώς απαγορεύει τη δημιουργία άνισων καταστάσεων και επιβάλλει την παροχή ίσων δυνατοτήτων, αντίστοιχα

Πηγή: Κ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα*, 2006, σ. 140 επ.

2. Ισότητα στα δημόσια βάρη (αρ. 4 παρ. 5 Σ.)

«**Βάρη**» = κάθε είδους παροχές του πολίτη προς το κράτος, τόσο χρηματικές όσο και υλικές (λ.χ. επίταξη πραγμάτων) ή υπηρεσίες (λ.χ. στρατιωτική θητεία, επίταξη προσωπικών υπηρεσιών, λειτούργημα ενόρκου στα ποινικά δικαστήρια) ή άλλα οικονομικά μέτρα (λ.χ. αγορανομικοί έλεγχοι), προεχόντως τα φορολογικά βάρη

(συνέχεια)

Φορολογική ισότητα

- **Έννοια:** Οι φορολογικοί νόμοι δεν μπορούν να προβαίνουν σε *αδικαιολόγητες* διακρίσεις ή να επιβαρύνουν *δυσανάλογα* και *υπέρμετρα* ορισμένους πολίτες ή κατηγορίες πολιτών
- **Φορείς:** μονάχα έλληνες, φυσικά ή νομικά πρόσωπα

(συνέχεια)

- Υιοθετείται η **θεωρία της φορολογικής ικανότητας** (και όχι του ανταλλάγματος) αναφορικά με την κατανομή του φορολογικού βάρους:

ίση φορολογική επιβάρυνση όσων πολιτών διαθέτουν ίση φοροδοτική ικανότητα (*οριζόντια φορολογική ισότητα*) και διαφορετική όσων διαθέτουν διαφορετική φοροδοτική ικανότητα (*κάθετη φορολογική ισότητα*)

(συνέχεια)

- **Διαφοροποίηση από τη γενική αρχή της ισότητας:**
  - η φορολογική ισότητα *επιβάλλει* τη διαφορετική μεταχείριση των πολιτών με κριτήριο *τις οικονομικές δυνατότητές τους*, σε συνδυασμό και με άλλα κριτήρια ρητά προβλεπόμενα στο Σύνταγμα (όπως η προστασία της οικογένειας, των αναπήρων, των πασχόντων, των απόρων, όσων στερούνται κατοικίας, καθώς και η προαγωγή των ορεινών, νησιωτικών ή παραμεθόριων περιοχών της χώρας)
  - διατάξουν που καθιερώνουν φοροαπαλλαγές είναι στενά ερμηνευτές

(συνέχεια)

- **Η πραγματική φοροδοτική ικανότητα:**

Παρίσταται αντισυνταγματική η επιβολή φορολογικού βάρους ή άλλης χρηματικής παροχής χωρίς να υφίσταται αντίστοιχο εισόδημα ή περιουσία. Η επιβολή φορολογικών τεκμηρίων παρίσταται συνταγματικά ανεκτή, μονάχα εφόσον:

- δεν υπάρχει άλλος τρόπος εξεύρεσης της φοροδοτικής υποχρέωσης
- επιτρέπεται στον φορολογούμενο να προβεί σε ανταπόδειξη
- το ύψος των τεκμηρίων ανταποκρίνεται στα δεδομένα της λογικής και της κοινής πείρας

Πηγή: Κ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα*, όπ.π., σ. 148 επ.

3. Ισότητα στη στρατολογική υποχρέωση (αρ. 4 παρ. 6 Σ.)

- α) **Νομική φύση** της στράτευσης: υποχρέωση ή «λειτουργικό δικαίωμα»
- β) **Αρχές** της καθολικότητας και ισότητας της στράτευσης: αριθμητική-τυπική πρόσληψη
- γ) Συνταγματικά **όρια** της αποστολής των ενόπλων δυνάμεων: οι αντιρρησίες συνείδησης
- δ) **Φορείς**: έλληνες, άνδρες και γυναίκες

Πηγή: Κ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα*, όπ.π., σ. 156 επ.

4. Ισότητα στην αμοιβή εργασίας (αρ. 22 παρ. 1 εδ β' Σ.)

Φορείς: μονάχα οι εργαζόμενοι με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου, έλληνες και αλλοδαποί

Κανόνας δημόσιας τάξης: παρέχει ευθέως το δικαίωμα στον εργαζόμενο να αξιώσει την παροχή από τον εργοδότη του, χωρίς την πρόβλεψη οργανικού ή άλλου ειδικού νόμου

(συνέχεια)

- **Δεσμεύει και τον Νομοθέτη:** αφορά και παροχές που χορηγούνται με διάταξη νόμου
- **Αφορά κυρίως τις οικειοθελείς παροχές του εργοδότη,** ώστε να μην εξαιρούνται αδικαιολόγητα ορισμένοι εργαζόμενοι από αυτές
- **Έννοια αμοιβής:** περιλαμβάνει τον μισθό και κάθε είδους επιδόματα και παροχές, χρηματικές ή και σε είδος

Πηγή: Κ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα*, όπ.π., σ. 162 επ.

5. Η πρόσβαση στις δημόσιες θέσεις (αρ. 4 παρ. 4 Σ.)

Κανόνας: απαγόρευση ανάθεσης δημόσιας λειτουργίας σε όσους δεν είναι έλληνες πολίτες, πλην εξαιρέσεων που προβλέπονται από ειδικούς νόμους

Εξαίρεση στον κανόνα εισάγεται και για τους ενωσιακούς ημεδαπούς, πλην των περιπτώσεων που η θέση εργασίας συνεπάγεται την *άμεση ή έμμεση συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας ή την ανάληψη καθηκόντων που έχουν ως αντικείμενο τη διασφάλιση των γενικών συμφερόντων του κράτους ή άλλων δημόσιων οργανισμών*

(συνέχεια)

- Έννοια «δημόσιας λειτουργίας»: Μονάχα οι θέσεις που συνεπάγονται άμεση συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας, όπως συμβαίνει με τους:
  - φορείς των τριών κρατικών λειτουργιών (ΠτΔ, μέλη της Κυβέρνησης, βουλευτές, δικαστικούς λειτουργούς)
  - αιρετούς άρχοντες των ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού
  - διπλωμάτες
  - υπηρετούντες στις ένοπλες δυνάμεις και τα σώματα ασφαλείας
  - εκπροσώπους της φορολογικής διοίκησης

(συνέχεια)

- Αρχή της προσωπικής σταδιοδρομίας του καθενός κατά τον λόγο της προσωπικής του αξίας (αρ. 4 παρ. 1 Σ. και 5 παρ. 1 Σ.);
ή
- Ισότητα των ευκαιριών για σταδιοδρομία στο Δημόσιο (αρ. 4 παρ. 4 Σ.);

Πηγή: Κ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα*, όπ.π., σ. 167 επ.

Βιβλιογραφία

- Αλιβιζάτος, Ν., *Η συνταγματική θέση των ενόπλων δυνάμεων II*, Αθήνα-Κομοτηνή, Σάκκουλα, 1992, σ. 35 επ.
- Εμμανουηλίδης, Δ., «Η αρχή της ισότητας αμοιβής ανδρών και γυναικών κατά το κοινοτικό και ελληνικό δίκαιο», ΝοΒ 1994, σ. 127
- Θεοχαρόπουλος, Λ., «Η ισότης των πολιτών στα δημόσια βάρη» σε: *Σύμμεικτα Βεγλερή II*, Αθήνα, Σάκκουλα, 1988, σ. 207
- Κούκουλη-Σπηλιωτοπούλου, Σ., «Η τροποποίηση του άρθρου 116 παρ. 2 του Συντάγματος», ΔτΑ 2001, σ. 525

(συνέχεια)

- Μπακόπουλος, Κ., «Τα όρια εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης στην αμοιβή», ΝοΒ 1995, σ. 526
- Παπαδημητρίου, Γ., «Το Σύνταγμα και η πρόσβαση των κοινοτικών πολιτών στην ελληνική δημόσια διοίκηση» σε: Μ. Βηλαρά / Γ. Παπαδημητρίου, *Η πρόσβαση των κοινοτικών πολιτών στην ελληνική διοίκηση*, Αθήνα, Σάκκουλα, 1993, σ. 98
- Φινοκαλιώτης, Κ., *Η αρχή της φορολογικής δικαιοσύνης και το Σύνταγμα*, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλα, 1985
- Χρυσόγονος, Κ., *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 140 επ.

Νομολογία

- ΣΤΕ ΟΛ. 1580/2010
- ΣΤΕ ΟΛ. 42/2013
- ΣΤΕ ΟΛ. 146/2013
- ΣΤΕ 2527/2013

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Βασιλική Κόκοτα
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό Εξάμηνο 2013-14

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

